

MESTNO ZAVETIŠČE ZA ONEMOGLE NA JAPLJEVI CESTI V LJUBLJANI

L. HOČEVAR-MEGLIČ

Mestno zavetišče za onemogle na Japljevi cesti je bilo zgrajeno konec leta 1901. Prejšnja mestna ubožnica je stala na Karlovški cesti št. 7. Iz nujnih gospodarskih in higienskih razlogov je mestna občina l. 1897. sklenila te prostore opustiti in zgraditi novo za 100 oseb za približni znesek 75.000 K. Toda še preden se je začelo z graditvijo tega poslopja, se je že pokazala potreba po zgradbi še večjega zavetišča.

Poslopje je zgradilo gradbeno podjetje Tönnies po načrtu arhitekta Fabianiija, in sicer po elberfeldskem, paviljonskem sistemu, kakor so bile takrat zgrajene vse ubožnice. Gradbena dela je vodil mestni stavbni asistent Ivan Zemljič.

Poslopje je obstajalo takrat iz suterena, visokega pritličja in enega nadstropja ter je stalo približno 220.000 K. Ta znesek se je kril iz posojila Mestne hranilnice, prodanih obligacij in prispevka glavnice ubožnega fonda.

Nekaj let po vojni pa je tudi to zavetišče postalo pretesno. Svetovna vojna je marsikomu zrušila zdravje in eksistenco, in vsi ti ljudje so iskali zavetišča pri mestni občini. Poslopje se je povečalo še za eno nadstropje tako, da se danes lahko oskrbuje v njem nad 250 oseb.

V suterenu je kuhinja z vsemi potrebnimi shrambami, pralnica, likalnica, pekarna, shramba za kruh, prostor za centralno kurjavo, sobe za služkinje, hlapca ter jedilnica za sestre redovnice, katerim je poverjena nega bolnikov, gospodinjstvo in poljska dela.

Mestno zavetišče za onemogle v Ljubljani

Prostori v visokem pritličju so namenjeni samo moškim. Tu je šest velikih sob in ena mala za oskrbovance, ordinacijska soba z lekarno, pisarna in soba za sestro prednico.

Prvo nadstropje pa je namenjeno samo ženskam; tu je 11 sob različnih velikosti ter mala kapelica z zakristijo.

V drugem nadstropju prebivajo laže in teže bolni oskrbovanci obojega spola. Na eni strani poslopja so ženske, na drugi moški. Tu je skupaj 17 sob, od katerih so samo 4 velike po 13 postelj, druge pa so vse majhne po 5 ali 4 postelje. To nadstropje ima na zunaj proti jugovzhodu obrnjen dolg sončen hodnik, katerega se poslužujejo oskrbovanci, ki ne morejo na vrt.

Vsako nadstropje ima po dva krasna velika in sončna prostora, kjer so oskrbovanci podnevi. Vsako nadstropje ima svojo kopalnico s kadmi in umivalnico s 5 umivalniki.

V visokem pritličju je obednica za tiste ljudi, ki so še toliko pri moči, da lahko prihajajo k skupnemu obedu. Poslopje ima centralno kurjavo, stopnišče je široko, položno in svetlo. Vsi prostori so svetli, sončni in zračni, vse je zelo čisto.

Zavetišče ima tudi svojo ekonomijo. V zavodu se kuha dnevno skoraj za 400 ljudi. Poleg hrane za oskrbovance, sestre, gospodinje pomočnice in hlapca se kuha v zavodu tudi za mestno otroško zavetišče na Taboru. V zavetišču dobivajo brezplačno hrano tudi ubožni dijaki, brezposelni delavci in ubožne družine, ki si odnašajo hrano na dom.

V zavetišču se peče kruh tudi za mestno otroško zavetišče v Ljubljani 7, za zavetišče na Taboru in zavetišče v Florijanski ulici. Vsak dan se pošlje iz zavoda velika množina kruha v tukajšnji Mestni dom in občinski dom na Barju pri Ljubljani, da se razdeli med ubožne in brezposelne.

Okrog zgradbe je velik prostor, ograjen z lepo železno ograjo. Na levi strani so hlevi in kozolec, zadaj je veliko dvorišče in zelenjadni vrt, spredaj in ob straneh pa so kostanjevi nasadi, steze, rože, klopi, stoli in vrtno mize.

V to zavetišče se sprejme vsak ljubljanski meščan, ki ni zmožen s svojimi močmi in sredstvi pridobiti najnujnejšega sebi in svoji rodbini in nima nikogar, ki bi bil po zakonu dolžan skrbeti zanj. Ako pa je slučajno v zavetišču prazno mesto, sprejme mestna občina v zavetišču tudi take, ki lahko sami vse ali samo nekaj prispevajo k oskrbovalnici, pa želijo priti v zavod, ker nimajo drugega doma.

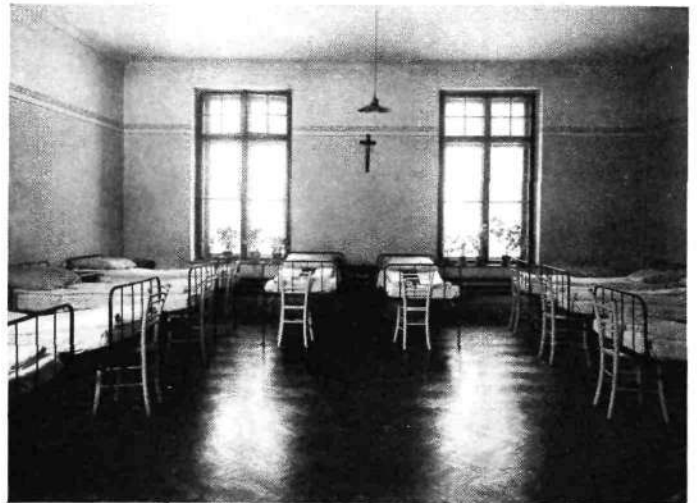

Mestno zavetišče — jedilnica

Med oskrbovanci so zastopani vsi stanovi. Nihče ne ve, kje in kdaj se bo zaključila njegova poslednja pot. Večini teh ljudi se danes godi bolje, kakor se jim je godilo kdaj v življenju. Mestna občina skrbi res vzorno, da imajo vse, kar potrebujejo, dobro in zadržati. Dvakrat na teden obišče zavetišče mestni zdravnik in takrat mu potožijo vse svoje fizične in duševne boli.

Mlajši in zdravi oskrbovanci pomagajo pri hišnem in poljskem delu, šibkejši pa polegajo po travi ali posedajo okrog hiše. Bolehne ženske se večinoma bavijo s šivanjem in molitvami, moški s kajenjem in igrami.

Tako jim mineva dan v mislih na lepo, brezskrbno mladost. Za bodočnost jih ni strah!

Mestno zavetišče — spalnica

Mestno zavetišče za onemogle je eno najlepših in najmodernejših stavb v Ljubljani, toda nobeno, pa še tako udobno zavetišče ne odtehta ljubečega domačega človeka, pa če živi v še tako borni kočici.

Ko gleda človek to ponosno stavbo, to lepo urejeno notranjost, dobro oskrbo, ki je namenjena človeku, čigar življenjska pot je obrnjena proti izhodu v večnost, zvalovi v naših srcih hvaležnost in neodoljiva želja, da bi skoro prebredli te težke čase gospodarske depresije in bo mogla Mestna občina postaviti enak dom tudi za osamljene zapuščene otroke, za tiste ljudi, katerih življenjska pot gre iz večnosti v življenje. Amerika pravi, da nihče ne ve, kateri njihovih malih je bodoči predsednik Združenih držav.

VELIKO CELJE IN NOVA OBČINSKA UPRAVA

JANKO OROŽEN

Upravni teritorij celjskega mesta se je v teku zgodovine večkrat menjal. V rimski dobi je segal od obronkov Pohorja do Mirne na Dolenjskem, od Savinjskih planin do Sotle. V tistem času so bile mestne oblastnijske organe na vsem tem obsežnem ozemlju. Nad njimi je bil neposredno rimski cesarski namestnik: uprava je bila tedaj kratko malo mestna; razume se, da so morale imeti mestne oblastnijske v posameznih krajih svoje podrejene organe.

Nova celjska mestna naselbina, ki se je kot taka razvila za poslednjih celjskih grofov, je bila stisnjena v ozek okvir mestnega obzidja, ali upravno območje mestnega urada je bilo zopet mnogo večje, čeprav se po svoji razsežnosti ne more primerjati z rimskim upravnim območjem: segalo je približno od dolnje Ložnice do Zagrada, od Šmarjete do Lisc. Na tem ozemlju je bil mestni magistrat nekaka okrajna oblastnija z upravnimi, sodnimi in davčnimi funkcija-

mi. Za Marije Terezije so se sicer izvedle važne modifikacije: sodne funkcije so bile skržene na nižje sodstvo, dočim so se davčne razširile celo na neke krajevne okoliše, ki so bile izven upravnih meja mestne občine: celotno mestno upravo je strogo nadziral okrožni urad.

Važna teritorialna izprememba je nastopila leta 1850. Bila je v zvezi z uvedbo modernih občin in z reorganizacijo celokupne nižje uprave, ki se s fevdalnih oblastnij prenaša na neposredno državne organe.

Teritorij celjske občine se je tedaj razdelil na dvoje: na občino mesto Celje in na občino Celje okolica. Mestna občina je obsegala mesto v ožjem smislu besede s predmestji. Okoliška občina je pa dobila vse kmečke naselbine, vendar se je proti prejšnjim občinskim mejam razmaknila na ves obseg celjske župnije.